

אוצרות רוח ההסתיויות

פרשת יתרו תש"פ

✦ לע"נ הגה"ק ר' יקותיאל יהודה הלברשטאם זי"ע בעל ה"שפע חיים" ✦

משיחותיו של הגאון ר' מנחם יאזע שליט"א

בעל "מתיקות התורה"

פנינים מעשיים בכרשה

מהי ההקדמה לקבלת התורה?

רוח מאוד ולהרגיש כסנה שכולו קוצים, והבין שלכן הוצרך להשתדך רק עם הסנה הקוצני - הכומר הרשע יתרו, שזה עתה הוא רועה את צאנו.

כאשר יצא משה לקראת חותנו נאמר: "וַיִּשְׁתַּחֲוּ וַיִּשָּׂק לֹא וַיִּשְׁאַלוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ לְשָׁלוֹם", ודבר זה היה לעיני כל ישראל, שהרי הלכו כולם לקבל את פני יתרו, והיו העם תמהים: הוזה חותן משה?

מדוע הרע לא מתכלה מהלב?

ואכן, זו היתה תמיהתו של משה רבנו: "וַיֵּאמֶר מֹשֶׁה אֶסְרֶה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הַמְּרָאָה הַגָּדֹל הַזֶּה מִדּוֹעַ לֹא יִבְעַר הַסֶּנֶה" - למה הקוצים והבזיונות צריכים להשאיר ולא יכולים להתכלות? והשאלה נשאלת על כל אחד מישראל: מדוע הסנה-קוצים, שזה הרע שבאדם, נשאר קיים ואינו מתכלה מהאש הבוערת עליו?

היאך זוכים לקבלת התורה?

"וַיֵּרָא ה' כִּי סָר לְרֵאוֹת" - ה' ראה את מצפוני ליבו ותמיהתו, "וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹקִים מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה" - מתוך הקוצים כביכול, "וַיֵּאמֶר" - גם אני, כביכול, יורד אל ההר ונמצא בתוך הסנה, ואני קרוב אל האדם במצוקתו, כמו שנאמר "עֲמֹו אֲנִי בְּצַרְהָ" - "מֹשֶׁה מֹשֶׁה, וַיֵּאמֶר הַיְנִי... וַיֵּאמֶר אֵל תִּקְרַב הָלֶם שֶׁל נְעֻלְיָךְ מֵעַל רִגְלֶיךָ כִּי הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמָּת קִדְשׁ הוּא" - בשביל לזכות לעמוד על הר סיני ולקבל את התורה מפי הגבורה מוכרחת להיות הקדמה גדולה מאוד של ענוה ושפלות, ולהרגיש כסנה!

ענוותנותו של משה רבינו...

אבל עלינו להתבונן במעשה מרים: שמרים ואהרן דברו במשה "עַל אֲדוֹת הָאִשָּׁה הַכֹּשִׁית אֲשֶׁר לָקַח", היינו שדיברו בשבח משה, שהעריכו את ענוותנותו, ואף הם כספו לכך לזכות להגיע לדרגה נעלית כזאת!

"וַיִּשְׁמַע ה'..." ה' ענה להם על זה: שזה שמשה זכה להגיע לדרגה של "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד" - הוא על ידי שהשפיל את עצמו מתחת - "הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה", ומיהו זה אותו 'האדם'? זה יתרו שהיה כביכול מתחת

לאדמה, כי היה בשפל המדרגה, ומשה נשפל תחתיו והרגיש את עצמו יותר נמוך ממנו, על ידי שלקח את בתו.

ה'שידוך' של משה...

ובמראה הסנה נאמר "וַיֵּרָא מִלְּאֶךָ ה' אֵלָיו בְּלִבָּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה", שמשה רבנו ראה במראה הזה את עצמו, איך שהוא עם כל האש-קודש שבוערת בליבו, מוכרח להיות שפל

היסוד שב'קבלת התורה'...

וחייבים להשיל לפני כן את ה'מנעולים' - צריך לפתוח מקודם את כל ה'מנעולים' [נעל מלשון מנעול, כדכתיב (דברים לג כה): "בְּרִזְלֹ וּנְחָשֶׁת מִנְעֻלָּךְ"], לפתוח את כל הרע שאדם 'נעול' בתוכו, כל הדברים שהשתרשו באדם מחמת כל מיני שיקולים של כבוד ושל 'מה יאמרו הבריות?' וכדו'.

את כל אלו צריך להשיל בכדי להיות כלי מוכן וראוי לקבל את התורה הקדושה, שאינה מתקיימת אלא במי שמשים את עצמו כמי שאינו (סוטה כא:). ולכן היה צריך משה רבנו להשפיל את עצמו ולישא את בת הכומר - יתרו.

ואכן, משה רבנו, קיים בעצמו את הענין הזה וזכה לקבל את

התורה הקדושה מפי הגבורה, עד שהעיד עליו ה': "וְהָאִישׁ מִיָּשָׁה עָנּוּ מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה".

קבלת עצות טובות מיתרו?!

ולא רק שמשה לא הרחיק את יתרו מעליו ואף השתדך עמו, אלא אדרבה קיבל ממנו עצות טובות, כמובא בחז"ל (ב"מ ל:): שיתרו יָעַץ לְמֹשֶׁה "וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ" - זו גמילות חסדים, "אֲשֶׁר יִלְכוּ" - זה ביקור חולים, "בָּה" - זו קבורה, "וְאֶת הַמַּעֲשֶׂה" זה הדין, "אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן" - זו לפני משורת הדין. וכיון שכל כך השתוקקו מרים ואהרן לענוה שכזו - נצטרעו, כדי שיבואו על ידי זה לשפלות [כדרך שנצטרע משה טרם שנשלח להוציא את ישראל ממצרים] (מתיקות הפרשה').

יתרו מלמד את עם ישראל מצות תשובה!

ולכן הביא קרבנות של חטאת ואשם, ולאחר מכן עולות וזבחים, וקיבל עליו לייעץ רק עצות טובות לעם ישראל כתשובת המשקל.

לימוד תשובה קל וחומר מיתרו

ולכן "וַיְהִי מִמָּחֳרָת", ומפרש רש"י: ממחרת יום הכיפורים, כי היום הזה שעשה תשובה והקריב קרבנות נקבע לדורות כיום כפרה לעם ישראל מקל וחומר, שאם יועצו של פרעה שהרשיע כל כך קבלו ה' בתשובה, כל שכן כל אחד מישראל שיקבלו ה' בתשובה. וזוהי העצה הטובה הראשונה שנתן לעם ישראל - 'מצות תשובה' (ועי' באריכות בספר 'מתיקות התורה' שהאריך בזה).

בפרשתנו כתוב שמשה סיפר ליתרו על נס קריעת ים סוף ועל טביעת המצרים בים, ויתרו הצטער כששמע זאת, כי הוא זה שיעץ להטביע את ילדי ישראל במים, והבין שה' הטביע את המצרים מידה כנגד מידה על שקיימו את עצתו, והבין למפרע שמה שהיו הרועים מצערים את בנותיו על באר המים גם זה היה עונש על שיעץ להזיק לבני ישראל במים.

התשובה של יתרו...

ואז עמד ועשה תשובה ואמר "עֲתָה יִדְעֵתִי" - אין ועתה אלא לשון תשובה, "כִּי גָדוֹל ה' מִכָּל הָאֱלֹהִים" היינו שה' גדול ממני [שיתרו עצמו היה כומר ואליל] שהרי הוא מבטל והופך את עצותי ומוכיחני בצדק ובדין.

קידוש שם שמים בברכת שהכל!...

שתקנו לנו חז"ל בנוסח ברכה זו - 'שהכל נהיה בדברו', שבה אנו מברכים את ה' על כל המעשים ומכריזים שכל הנעשה בעולם נהיה רק בדבר ה'.

ניסוך היין כנגד הדם שבגופנו!

והנה בבית המקדש הכהן היה שופך דם סביב המזבח, והצדוקים היו זועקים 'צער בעלי חיים! למה לשפוך כל כך הרבה דם?!'. אבל הכהנים הכשרים היו מלמדים, שרצון ה' לשפוך הרבה מאוד דם, כדי להזכיר לנו כמה ליטרים רבים של דם ה' נותן לנו בגופנו, ובכך נעריך זאת ונודה עליהם לה'.

שהכל נהיה בדברו - כל הניסים הפרטיים!

וברכת שהכל היא ברכה כוללת על כל חסדי ה', ומין הראוי שכאשר נעשה לאדם נס, שיכון זאת בברכת שהכל כששותה

יש לעיין בברכת 'שהכל' שבתחילת הברכה אנו פונים לה' ואומרים בלשון נוכח 'ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם', ובסוף הברכה אומרים בלשון נסתר 'שהכל נהיה בדברו'?

פרסום שם ה' בברכת שהכל!

אלא, יש לבאר שתחילת הברכה היא כעין שיחה עם ה', וכדי להרגיש במציאותו אנו מתחילים בלשון נוכח, אך היות שה' אינו צריך לברכותינו אלא רק שיתפרסם שמו לכן אנו ממשיכים בלשון נסתר, ואנו מתכוונים לדבר עם השומעים ולפרסם באוזניהם את גדולת ה', שאנו מאמינים שהכל נעשה בדברו לבד!

והרוצה לקדש שם שמים, ידבר עם חבריו מגדולת ה' ומחסדיו, כגון שמזרים בגופנו דם זך המחיה אותנו, כמו

מים לצמאו או כשאוכל שאר דברים שברכתם שהכל, ויברך את הברכה ברבים ויכון על הנס שנעשה לו בברכה זו, וכן יספר

בפני השומעים את הנס שנעשה לו וכך יודו כולם וישבחו לשמו הגדול ('מתיקות הברכות').

פנינים בפרשה מגדולי החסידות

תהיו סמוכים ובטוחים שישועתכם קרובה, שהרי צערכם הוא צערי (רבי אברהם מטריסק, מגן אברהם).

"והייתם לי סגולה"

כשם שסגולה אינה דבר טבעי כלל, ואין להשיגה בשכלו של האדם, כך אהבתו יתברך לישראל נעלית מכל הטעמים שבעולם, ללא כל הסברים (רבי יעקב יצחק מפרשיסחא, פרי צדיק).

"ויענו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה"

א. בכדי להגיע ל- "כל אשר דבר ה' נעשה" - צריכים להיות באחדות, ולפיכך רק כאשר ענו כולם יחדיו, יכלו לומר - "כל אשר דבר ה' נעשה" (רבי ירחמיאל מאוסטרובצה, אמרי שפר).

ב. עם ישראל אמרו: אין אנו מחפשים מדריגות, אלא רצוננו הוא אך ורק לקיים - "כל אשר דבר ה'" - בפשטות (רבי משה מקוברין, תורת אבות).

"וישמע יתרו כהן מדין"

בא וראה מעלתו של יתרו, שקיים בנפשו בכל עת: 'וחטאתי נגדי תמיד', ואף כשזכה להתגייר ולהתקרב אל הקדושה, היתה רוחו שפלה כי היתה לו קופה של שרצים מאחוריו - בזכרו כי בעבר היה כהן לעבודה זרה (רבי שלום מבעלזא, מדבר קודש).

"ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני"

רק אם מתרחקים מעצלות ורפיון ידים - "ויסעו מרפידים" - זוכים לקבלת התורה - "ויבאו מדבר סיני" (רבי ישראל מגוה, ליקוטי אש).

"וּאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל בְּנֵי נְשָׁרִים וְאָבֵא אֶתְכֶם אֵלַי"

ה' אומר: דעו כי כל צער שיש לכם נוגע כביכול - "אלי" - ולפיכך

מסילות באור החסידות

'וּאֲכַבְדָּהּ שִׁמְךָ לְעוֹלָם' – גם בחיי היום יום כשהכל כשורה!

להחזיר לו שבח והודאה, כל שהיטיב עמו כל מיני מיטב, אזי מוציא אותיות קטנות, ואינו מכניס כל מאמצי כוחו ועומק פנימיות מחשבתו בהאותיות 'עכ"ה.

ובאמת זהו טבע האדם שקודם שצריך דבר מה, מתפלל הרבה ואף מבטיח שאם יקבל את ישועתו, יודה וישבח ללא הרף, אך לאחר שקיבל כבר את ישועתו שוכח לגמרי את המטיב עמו, ותולה זאת בהשתדלות שלו, או מפני שנושע בדרך אחרת משחשב, ואינו משייך זאת לתפילתו כלל, וגם אם מודה, זה לא בלב שלם כפי שאמר קודם לכן.

ולכך עלינו לזכור את טובות ה' תמיד ולהודות ולשבח עליהם, גם אם נושענו בדרך אחרת משחשבנו, ולא להיות כפויי טובה חלילה.

היום יום ואין כל חדש, מתרשלין מהאמונה ומעבודה מתוך התרגלות למצב כפי מה שהוא.

מיהו לא זו הדרך, אלא צריך האדם לשמוח ולהודות לה' יתברך בכל לבב תמיד, כי באמת אין טבע ואין רגילות, אלא כל צעד וצעד וכל נשימה ונשימה היא נס מהקב"ה, ולהכיר תמיד חסדי ה' וטובו אשר הם מלאים בכל העולם.

וכבר האיר בזה בספה"ק 'אור המאיר' (כי תצא ד"ה לא) וכה דבריו: 'כי פעמים דואים רבים מבני עמנו, בגשתם לתפילה לשפוך שיחה עבור פרנסה... ומכניס כל מאמצי כוחו להתפלל בכוונה, בכדי להמשיך על עצמו שבע וברכה עליונה מלא ברכת ה', ואחר כך כשנתקבלה תפילתו, והקב"ה השפיע לו עושר ונכסים ולא חסר לו כל בו, כשבא

עלינו להתכונן ולדעת, כי כאשר אדם מודה תמיד לבורא על כל חסדיו אשר עשה עימו, הרי הוא מחדיר בליבו את ההכרה הברורה שכל טובות העולם הם מהבורא יתברך, המשקיף ומשגיח עליו ועל כל מאורעותיו לטובה.

כמובא בספה"ק 'אור החיים' (בריים ה, יח) וזה לשונו: 'צריך לתת ליבו על טובתו, כי מה' היתה לו, והדבר יעירהו תמיד להכיר בוראו והשגחתו עליו, ותחילת תחבולות יצר האדם הוא להשכיחו דבר זה, ודרך זה יכנס לאברו' וכו', עכ"ל.

ודרכן של בני אדם, שבעת שזוכין לעשות שמחה, או ח"ו להיפך בעת צרה, אז מרגישין את ההשגחה העליונה, ופונים לה' יתברך בהודאה או כתפילה, אולם לא כן כשעובר זמן מה והכל הולך כשורה וכרגיל בחיי

מאמרים נבחרים בעבודת ה' יתברך

הודאה על הנשימות בהרחת בשמים!?

תבוא שמועה רעה מתוך ביתו.

וכבר אמרו חז"ל (שבת פט): שהשטן גילה למשה שהקטורת מצללת מהמגפה, והטעם לכך כאמור, שעל ידי הקטורת היו נזכרים בחסד הנשימות וכזה היו נצלים ממיתה.

לכן, עצה טובה קא משמע לך, להמחיש את הקטורת על ידי שיביא מיני בשמים של ריח טוב ובפרט סוגי בשמים מסממני הקטורת כמו הקינמון וכדו' [וכמוכן, אסור לערב את כולם יחד כמידתה], ויאמר: שהוא זכר לקטורת שמטרתה להזכיר את חסד הנשימות.

ויברך עליהם בתחילת היום, מתוך הודאה על הנשימות של כל היום, וכזה יתקיים בו הפסוק: "משמועה רעה לא יירא נכון לבו כֶּטֶח בַּה" ויזכה להעריך את הנשימות ולהנצל מכל פגע רע.

הנשימות המתוקנות שיש לאדם בכל עת. וכך היה בבית המקדש, בשעה שהכהן היה מקטיר את הקטורת שריחה היה נודף למרחוק, להזכיר לבני אדם את חסד הנשימות [שלאחר שעלתה תמרתו אין בו מעילה (כריתות ו)]. ובודאי חסידים ואנשי מעשה כהלל הזקן, היו מודים לה' על כל נשימה ונשימה, ומכוונים הודאה גם על בני ביתם.

וכזה יש לבאר מה דתנו רבנן (ברכות ט): מעשה כהלל הזקן, שהיה בא בדרך ושמע קול צנחה בעיה, אמר: מובטח אני שאין זה בתוך ביתי, ועליו הכתוב אומר: "משמועה רעה לא יירא נכון לבו כֶּטֶח בַּה".

ויבוא, שהיות שהורה לה' כבר בתחילת היום על נשימות חייו וכן על הנשימות של בני ביתו, לכן בטח בה' שבוודאי לא

אמרו חז"ל (ברכות מג): 'אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב: מניין שמברכין על הריח? שנאמר: "כַּל הַנְּשָׁמָה תִּהְיֶה לְךָ", איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו? הרי אומר זה הריח.

נמצא לפי זה, שברכת הריח היא הודאה על הנשימות שיש בכל רגע, אלא שבסתם כך אדם אינו חש להודות עליהן, שמרוב הרגלו בהן אינו מתבונן להעריך כל נשימה. אך בעת שמכניס לאפו את הריח הטוב, הרי אין לו בזה הנאת הגוף אלא רק הנאה לנשמה, וכזה הוא חש להודות על הנשימות.

ומכל מקום, היות ואי אפשר לברך על הנשימות כי אין לזה שעורה, וגם שאינו מרגיש את ההנאה שיש לו בכל רגע מהנשימות. לכן תקנו לברך על הריח כל מין ומין ככרכתו, וכלול בזה הודאה על

מעשה

על ידי ההודאה נמשכים החסדים!

באמת נורא נוראות.

ואין מאושר ממנו. אמרו בשמים: וכי בזה שמח ומאושר הוא, בעת הזאת נוכיח לו מהו מאושר באמת. ונרפא מצרעתו, ושב להלך בין הבריות כי סר ממנו הנגע, ואז הרבה שמחתו כי מעתה יכול הוא לשוב לחזור על הפתחים. נענו בשמים: וכי בזה רכתה שמחתך לחזור על הפתחים, אנו נרכה שמחתך באמת. ואז הכניס ה' בלב אחד מידידיו להלוות לו סכום הגון ומכובד, שבו העמיד את כל עסקיו לשעבר על מכונם ככתחילה, וחזר לעשירותו יותר מכתחילה.

עתה כבר ידע היטב להיות שמח בחלקו, ולהודות ולשבח על כל אשר לו.

רואים אנו ממעשה זה כמה על האדם להזהר מלהתלונן, אלא רק להרבות בשמחה והודאה להשיי'ת, ובאמת יש בלי סוף על מה להודות ולשבח, ונזכור, שאנחה גודרת אנחה, והודאה גודרת

למחרת היום קיבל צרעת בכל גופו, ובגלל זה לא יכל 'לחזור על הפתחים', כי היו הבריות מתרחקים ממנו, בכדי לא להדבק מצרעתו, והיה העשיר לשעבר בוכה ונאנח מעין הפוגות על שעלתה לו כך בחיים, וגם נהיה לו גִּבְנֵת כגבו והלך כפוף כהגמון, וכבר לא היה יכול לאכול את מאכליו כרגיל...

כהגיעו לשפל המצב, שוב לא נאנח, אלא אמר: 'מה יתאוונן אדם חי – דיו שהוא חי' (איכה רכתי ג, מ), עלי להודות לבוראי על חי, כי יש אשר מובילים אותם לקבורה, ואילו אני נושם וחי!

ואז אמרו בשמים: וכי על מצב שכזה הוא אומר שטובה יש בו ועליו להודות לה', עכשיו נראה לו מה זה טובה אמיתית, ונתרפא מהגיבנת. והוסיף האיש להלל ולשבח לבוראו על שכבר גופו לו כפוף

הרה"ק מרוז'ין זי"ע, ראה פעם את בתו נאנחת על איזה ענין, נענה ואמר לה: דעילך ביתי, שאנחה גודרת אנחה, והודאה גודרת הודאה, על כן מן הראוי שלא להתאנח כלל וכלל, אלא לקבל הכל באהבה וכשמחה והודאה, והודאה זו תגרוך אחריה שפע ברכה, בכדי שההודאה תימשך עוד ועוד.

וסיפר לה, מעשה בעשיר שלא קיים בנפשו להיות 'איזהו עשיר השמח בחלקו' (אבות א), אלא תמיד היה מתאוונן ומבכה את מזלו, אמרו לו מן שמיא, וכי זה נקרא 'רוע מזל', עכשיו נראה לך מהו רוע מזל אמיתי, הורידוהו מעשירותו ונהפך לעני מרוד המחזר על הפתחים.

אין צריך לומר שכמצב כזה נתרבו טענותיו והתמרמרותו עשרת מונים, והיה מתאוונן ללא הרף על מצבו הנורא שנהפך מאיגרא רמא לכירא עמיקתא. שוב אמרו בשמים: וכי זהו 'מצב נורא' שצריכים להתאוונן על זה, נביא עליך מצב שהוא